

Potkua liikuntaan

Varusmiesten liikuntakerhotoiminnan kehittämishanke

2011 - 2013

Yhteistyössä:

Varusmiestoimikunnat

Suomen
Sotilasurheiluliitto ry

Sponsoroi:

Patria

Raporttikuvaus

Tämä loppuraportti käsittelee Suomen Sotilasurheiluliiton hallinnoimaa varusmiesten liikuntakerhotoiminnan kehittämishanketta, joka toteutettiin varusmiehiä kouluttavissa puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen joukko-osastoissa vuosina 2011–2013 hanketta varten erikseen nimetyn hanketyöryhmän tukemana.

Raportissa on kuvattu hankkeen tavoitteet, toteutus sekä tehdyt havainnot toimenpide-esityksineen.

Raportin painopiste on kerhotoiminnan menestystekijöissä, joita käsitellään yksityiskohtaisesti raportin kohdassa 4. Käsitelyn pohjana on käytetty joukko-osastoille lähetettyjen kattavien ennakkotehtävien avulla kerättyä tietoa sekä kahden joukko-osastoihin suoritettun työkäynnin tuloksena saatua palautetta, tehtyjä havaintoja ja niiden perusteella tehtyjä johtopäätöksiä.

Raportissa esitetään jokaisen menestystekijän osalta hanketyöryhmän yhteenveto, joka perustuu edellä mainittujen perusteiden lisäksi vuosittain toteutetuissa kahdeksassa VLK- johtajakoulutustilaisuuksissa kerättyyn aineistoon, sekä hanketyöryhmän edustajien pitkäaikaiseen kokemukseen VLK- toiminnasta koko valtakunnan alueella.

Sisällysluettelo

1. Johdanto
2. Varusmiesten liikuntakerhotoiminta (VLK)
3. Hankekuvaus ja hankkeen tausta
 - 3.1 Hankkeen tavoitteet
 - 3.2 Hankkeen toteuttajat
 - 3.3 Hanketoimenpiteiden vuosittaiset painopisteet
4. Kerhotoiminnan menestystekijät
 - 4.1 Toimintaedellytysten luominen ja ylläpito
 - 4.2 Varusmiestoimijoiden ja henkilökunnan välinen yhteistyö
 - 4.3 Kerhotoiminnan tunnettuus ja näkyvyys
 - 4.4 Innostuneet, motivoituneet ja aktiiviset kerho-ohjaajat
 - 4.5 Kerhotoiminnan laajuus
 - 4.6 Toiminnan jatkuvuus
 - 4.7 Toiminnan organisointi
5. Hankkeen toteutuminen
6. Hankkeen vaikutukset
 - 6.1 Vaikutukset joukko-osaston toimintaan
 - 6.2 Muita vaikutuksia
7. Sotilasurheiluliitto ja VLK –toiminta
8. Yhteenveto

1. Johdanto

Suomen Sotilasurheiluliiton puheenjohtajan terveiset

Suomen Sotilasurheiluliiton Varusmiesten liikuntakerhotoiminnan (VLK) tavoitteena on aktivoida varusmiesten vapaa-ajan liikuntaa. Onnistuessaan VLK-toiminta täydentää Puolustusvoimien palvelusliikuntaa ja osaltaan sytyttää nuoreen liikuntakipinän, joka kestää koko elämän.

Vuonna 1987 alkaneen VLK-toiminnan tason havaittiin olevan hyvin erilaista eri joukko-osastoissa ja osittain puutteellisesti järjestettyä. Tästä syystä vuonna 2010 päätettiin perustaa Potkua liikuntaan –hanke.

Potkua liikuntaan –hanke on kolmen vuoden aikana nostanut VLK-toiminnan uudelle tasolle. Hankkeen seurauksena joukko-osastojen VLK-toiminta on yleisesti organisoidumpaa ja toiminnan volyymi on kasvanut. Potkua liikuntaan –hanke on onnistunut lisäämään varusmiesten liikuntaharrastusta.

VLK-toiminta on nyt saatu oikealle tasolle. Tason ylläpitämiseksi toivon hyvän yhteistyön Sotilasurheiluliiton ja Puolustusvoimien välillä jatkuvan.

Potkua liikuntaan –hanke ei olisi ollut toteutettavissa ilman Patrian mukana oloa. Parhaat kiitokset Patrialle hankkeen mahdollistamisesta.

Kiitokset kaikille VLK –toiminnassa mukana oleville joukko-osastojen edustajille. Teette hyvää työtä, teidän työnne ratkaisee.

Parhaimmat kiitokset myös hanketyöryhmälle hyvästä työstä.

Käsissänne on Potkua liikuntaan –hankkeen hanketyöryhmän laatima raportti. Toivon, että raportin suosituksia analysoidaisiin joukko-osastossa ja niitä myös soveltuvin osin otettaisiin käyttöön.

Timo Kakkola

Puheenjohtaja

Patrian terveiset

Vastuullisuus ja toiminnan jatkuva kehittäminen ovat tärkeä osa Patrian tapaa toimia ja nämä asiat heijastuivat myös Potkua liikuntaan –hankkeessa. Kolmevuotinen hanke on ollut yhteiskunnallisesti erittäin merkittävä ja tuloksiltaan kauaskantoinen. Nuorten kunnosta huolehtiminen on tärkeä asia ja sen avulla on mahdollista vaikuttaa elämänlaadun paranemiseen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Omalta osaltamme halusimme Patriana olla mukana antamassa jokaiselle varusmiespalvelukseen tulevalle nuorelle kipinän liikkumiseen ja terveisiin elämäntapoihin.

Hankkeen aikana varuskuntiin on saatu lisättyä liikuntakerhoja ja uusia lajeja on kokeiltu innostuneesti. Liikunnan määrään ja laatuun panostaminen on selvästi tuottanut tulosta. Toivomme, että kipinä liikuntaan on säilynyt myös varusmiespalveluksen jälkeen mahdollisimman monella nuorella.

Liikunnalla saatu fyysisen kunnon kohoaminen sekä kiistattomat hyvät vaikutukset myös henkiselle puolelle heijastuvat myös muihin elämän osa-alueisiin.

Patrialle hankkeen tukeminen ja siinä mukanaolo on ollut tärkeä asia. Toivomme, että VLK-toiminta on nyt saanut vankan perustan varuskunnissa ja jatkuu tästä eteenkinpäin aktiivisesti.

Kiitokset myös hankkeen vetäjille arvokkaasta työstä nuorten hyväksi !

Jukka Holkeri

Yrityssuunnittelu- ja markkinointijohtaja

Patria

2. Varusmiesten liikuntakerhotoiminta (VLK)

VLK-toiminta on joukko-osastoissa toteutettavaa varusmiesten vapaa-ajan liikuntakerhotoimintaa, joka perustuu vapaaehtoisuuteen.

VLK-toiminta on tarkoitettu *kaikille* liikunnasta kiinnostuneille ja kiinnostuville.

Tavoitteena on liikuntaharrastuksen jatkumisen mahdollistaminen ja pysyvän liikuntakipinän synnyttäminen myös liikunnallisesti passiivisissa varusmiehissä.

VLK-toiminta tukee, täydentää ja monipuolistaa varusmiesten palvelusliikuntaa. Sillä on merkitystä myös palveluksessa jaksamiseen.

Se parantaa osaltaan varusmiesten fyysistä kuntoa ja palvelusmotivaatiota, sekä tarjoaa varusmiespalvelukseen vaihtelua ja virkistystä.

VLK-toiminta toteutetaan varusmiesten organisoimana ja johtamana.

Henkilökunta tukee toimintaa ja ylläpitää toimintaedellytyksiä.

3. Hankkeen hankekuvaus ja tausta

Potkua liikuntaan -hanke oli Suomen Sotilasurheiluliiton (SotUL) hallinnoima kolmivuotinen Varusmiesten liikuntakerhotoiminnan (VLK) kehittämishanke. Hankkeen kestoajaksi oli 1.1.2011–31.12.2013. Hankkeen toteuttajina ovat olleet joukko-osastot sekä hankkeelle nimetty hanketyöryhmä.

Suomen Sotilasurheiluliitto ry (SotUL) on vuodesta 1987 asti vastannut varusmiesten vapaa-ajan liikunnan organisoinnista. Toteuttajina ovat olleet joukko-osastojen Varusmiestoimikunnat (VMTK) ja erilliset VLK-organisaatiot henkilökunnan ja Varuskuntien urheiluseurojen tukemana.

SotUL on vastannut VLK-toiminnan kehittämisestä ja organisoijien koulutuksesta mm. järjestämällä vuosittain kahdeksan VLK-johtajakoulutustilaisuutta. Tilaisuudet on järjestetty neljällä eri alueella urheiluopistoilla ja vastaavissa paikoissa. Niihin on osallistunut sekä varusmiehiä, että henkilökuntaan kuuluvia. Osallistujien kokonaismäärä vuositasolla on ollut noin 250.

Hyvin järjestetyistä koulutustilaisuuksista ja varuskunnissa toteutuneesta kerhotoiminnasta huolimatta toiminnan tunnettuudessa, näkyvyydessä, laajuudessa, laadussa ja toimintatavoissa on ollut runsaasti kehittämistarpeita. Osassa joukko-osastoista ei ennen hankkeen käynnistymistä ollut lainkaan VLK-toimintaa ja osassa se ei ollut riittävän organisoitua.

SotUL:n omat resurssit eivät ole mahdollistaneet tarvittavien, riittävän tehokkaiden kehittämistoimenpiteiden toteuttamista. Potkua liikuntaan -hanke perustettiin edistämään todettuja tarvittavia kehittämistoimenpiteitä. Sen käynnistämisen mahdollisti Patrian merkittävä hankkeelle osoittama taloudellinen tuki.

3.1 Hankkeen tavoitteet

Hyväksytyssä hankesuunnitelmassa Potkua liikuntaan -hankkeen tavoitteiksi määriteltiin:

Kaikkiin varusmieskoulutusta antaviin joukko-osastoihin luodaan paikallisiin olosuhteisiin räätälöity VLK-toimintamalli. Apuna käytetään jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä, joita sovelletaan paikkakuntaakohtaisesti.

Hankkeen konsulttipuolena toimii SotUL:n hallituksen nimeämä hanketyöryhmä.

Kaikki hankkeen aikana palveluksessa olevat varusmiehet saavat tehostetusti tietoa VLK-toiminnasta. Järjestettävän toiminnan avulla heille tarjoutuu mahdollisuus osallistua virikkeelliseen, monipuoliseen ja hyvin organisoituun VLK-toimintaan.

VLK-toiminnan ja palvelusliikunnan yhteistuloksena varusmiesten kunto ja liikunta-aktiivisuus paranevat. Mahdollisimman moni varusmies löytää itseään kiinnostavia liikuntamuotoja ja saa näin perustan pysyvän liikuntaharrastuksen syntymiselle.

Patria saa myönteistä julkisuutta varusmiesten liikunnan edistäjänä, sekä varusmiehiä kiinnostavana mahdollisena työyhteisönä.

3.2 Hankkeen toteuttajat

Hankkeen käytännön toteuttajaksi nimettiin hanketyöryhmä, johon kuuluivat:

- Pertti Mörö, pj
- Risto Korhonen, jäsen
- Santeri Martikainen, jäsen
- Keijo Suomalainen, jäsen, tiedotus
- Jari Tepponen, SotUL:n toiminnanjohtaja

Hankkeen toteutumista koordinoi ohjausryhmä, johon kuuluivat:

- SotUL:n puheenjohtaja (Kyösti Halonen → Timo Kakkola)
- Puolustusvoimien liikuntapäällikkö Matti Santtila
- Patrian edustaja, (viestintäjohtaja Birgitta Selonen)

.3 Hanketoimenpiteiden vuosittaiset painopisteet

Vuosi 2010

- Hankesuunnitelman valmistelu
- Hankemateriaalin tuottaminen
- Hankesuunnitelman allekirjoitus 25.10.2010
- Hankkeen ensimmäisen vuoden toimenpiteiden suunnittelu ja aikataulutus
- Joukko-osastojen informointi hankkeesta

Vuosi 2011

- Hanketyöryhmän joukko-osastovierailut ajalla 1.2.- 15.9.2011. Yhteensä 25 puolustusvoimien, ja 2 rajavartiolaitoksen joukko-osastoa.
 - Olemassa olevan VLK-toiminnan tilannepäivitys
- Hankemateriaalin täydentäminen käytäntöjen yhtenäistämiseksi
- Hankkeen aikaisen palkitsemisen kriteerien vahvistaminen
- VLK -johtajakoulutustilaisuudet 8 kpl

Vuosi 2012

- Hankkeen aikana ansioituneiden joukko-osastojen palkitseminen
 - Tykistöprikaati (esimerkillinen VLK-toiminta)
 - Karjalan Lennosto (eniten VLK-toimintaansa kehittänyt)
- Uuden liikuntalajin (FastScoop) pilotointi, koulutus, välineiden hankinta ja jakaminen joukko-osastoille, sekä lajiturnaus Eurassa Porin Prikaatin tukemana 23.8.2012
- Massaliikuntakampanja 17.9.–19.10.2012, tulosten analysointi ja palkitsemiset
- VLK-toiminnan ja hankkeen esittely sotilasopetuslaitoksissa ja maavoimien valtakunnallisilla VMTK-päivillä
- VLK-johtajakoulutustilaisuudet 8 kpl

Vuosi 2013

- Hankkeen aikana ansioituneiden joukko-osastojen palkitseminen
 - Lapin Ilmatorjuntarykmentti
 - Pohjois-Karjalan Rajavartiosto
- Hanketyöryhmän joukko-osastovierailut ajalla 19.3.–22.10.2013. Yhteensä 25 puolustusvoimien-, ja 1 rajavartiolaitoksen joukko-osastoa.
- Uuden, joukko-osastojen toivoman liikuntalajin (Ultimate) markkinointi ja lajikoulutus VLK-johtajakoulutus tilaisuuksissa, 4 kpl
- Valtakunnallinen Patria-Ulmateturnausta 22.8.2013, Hämeenlinna
- Hankkeen aikana tehtyjen havaintojen ja johtopäätösten saattaminen SotUL:n strategiatyöryhmän tietoon (strategia 2015–2017)
- VLK-johtajakoulutustilaisuudet 8 kpl

Vuosi 2014

- Hankkeen aikana ansioituneen joukko-osaston palkitseminen
 - Suomenlahden Meripuolustusalue, Upinniemi
- Hankkeen loppuraportin kokoaminen ja jakaminen joukko-osastoille
- Esitys jatkotoimenpiteiksi

4. Kerhotoiminnan menestystekijät

Vuosittain järjestettyjen VLK-johtajakoulutustilaisuuksien tuloksena ja hankkeen kestäessä saadun palautteen perusteella voidaan hyvin toimivalle VLK-kerhotoiminnalle määrittää useampiakin edellytyksiä. Vaikka yhtä, kaikille sopivaa toimintamallia ei voidakaan laatia, voidaan hyvän VLK-toiminnan menestystekijöiksi nimetä seuraavat asiakokonaisuudet:

- 4.1 Yleisten toimintaedellytysten luominen ja ylläpitoliikuntapaikat, liikuntavälineet, toiminnan ohjeistus, räätälöity toimintamalli, henkinen ja aineellinen tuki
- 4.2 Varusmiestoimijoiden ja henkilökunnan välinen yhteistyö
- 4.3 Kerhotoiminnan näkyvyys ja tunnettuus
- 4.4 Innostuneet, motivoituneet ja aktiiviset kerho-ohjaajat
- 4.5 Kerhotoiminnan laajuus
- 4.6 Toiminnan jatkuvuuden turvaaminen
- 4.7 Toiminnan tarkoituksenmukainen organisointi

4.1 Yleisten toimintaedellytysten luominen ja ylläpito

Liikuntapaikat

VLK-kerhotoiminnan toimintaedellytysten luominen ja ylläpito on joukko-osaston vastuulla. Käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen tarvitaan koko joukko-osaston panos. Pääperiaatteena on, että henkilökunta ja virkaorganisaatio luovat edellytyksiä ja kannustavat kerhotoimintaa organisoivia ja siihen osallistuvia varusmiehiä.

Liikuntaolosuhteet ovat yleisesti ottaen hyvällä tasolla. Useimmista joukko-osastoista löytyy varuskunta-alueelta liikuntasaleja, kuntosaleja, ulkokenttiä ja erilaisia harrasteratoja (pienoisgolf, frisbee, beachvolley yms.). Kesäaikana liikuntamahdollisuudet pääsääntöisesti lisääntyvät jonkin verran. Lisäksi varuskunnan lähialueelta löytyy ulkopuolisia liikuntamahdollisuuksia

(uimahallit, jäähallit, laskettelu, keilahallit yms.), joita hyödynnetään vaihtelevasti.

Kaikissa joukko-osastoissa ei ole merkittävää tarvetta näiden hyödyntämiseen (valmiusprikaatit). Näillä on kaikilla hyvät liikuntaolosuhteet varuskunnan alueella, eikä lähiympäristöllä ole juurikaan toiminnalle lisäarvoa tuovaa tarjottavaa.

Tilanne ei ole kaikkien osalta kuitenkaan näin hyvä. Satakunnan Lennostolta, Karjalan Lennostolta ja Viestirykmentiltä puuttuu asianmukainen liikuntasali. Osalta puuttuu jopa ulkoliikuntapaikkakin. Myös kuntosalien riittävydessä ja varustelussa on toimintaa haittaavia puutteita.

Hanketyöryhmä: Saamiemme raporttien ja omien havaintojemme perusteella eri palloilulajit, kuntosaliharjoittelu ja lenkkeily ovat selkeästi suosituimpia kerholajeja. Mielestämme jokaisessa varusmiehiä kouluttavassa joukko-osastossa tulisi olla näiden lajien ja monipuolisen kerhotoiminnan harrastamisen mahdollistavat asianmukaiset tilat, tai ne tulisi tarjota hyödyntämällä lähialueen tarjoamia mahdollisuuksia.

Liikuntavälineet

VLK-kerhotoiminnassa käytetään joukko-osastojen ja varusmiestoimikuntien hankkimia ja omia liikuntavälineitä. Lisäksi useimmilla ulkopuolisilla liikuntapaikoilla on harrastuksessa tarvittavia liikuntavälineitä.

Liikuntavälineiden puutetta ei koeta yleisesti ottaen kerhotoimintaa vaikeuttavaksi tekijäksi.

Hanketyöryhmä: Kaikilla joukko-osastoilla on mahdollisuudet vastata olemassa olevaan liikuntavälinetarpeeseen. Ongelmat syntyvät pääsääntöisesti siitä, että tieto liikunnan harrastajien ja välineitä hankkivien tahojen välillä ei kulje riittävän hyvin.

Joukko-osastojen tuen jatkuminen välineiden hankinnassa ja kunnossa pitämisessä on kerhotoiminnan kannalta katsoen välttämätöntä

Toiminnan ohjeistus

Joukko-osaston toimintaan soveltuva riittävä ohjeistus on erittäin tärkeää toiminnan organisoimisen ja varusmiesten tasapuolisen kohtelun kannalta.

Hankkeen kestäessä on useaan joukko-osastoon laadittu VLK-toimintaa koskeva ohjeistus. Ohjeistuksen sitovuudessa (normi, käsky, ohje, suunnitelma) ja sisällössä on paikkakuntakohtaisia eroja. Kaikissa joukko-osastoissa on nyt riittävä voimassa oleva ohjeistus.

Hanketyöryhmä: Riittävä ja joukko-osaston tarpeisiin räätälöity ohjeistus on mielestämme toiminnan perusta. Ohjeistuksen ajan tasalla pitäminen ja sen noudattamisen seuraaminen takaa yksiköiden ja yksittäisten varusmiesten tasapuolisen kohtelun niin osallistumismahdollisuuksien kuin palkitsemisienkin osalta.

Ohjeistuksen tulisi olla kaikkien varusmieskoulutusta antavien henkilöiden ja kerhoihin osallistuvien varusmiesten tiedossa.

Henkinen ja aineellinen tuki

Joukko-osaston johdon myönteinen asenne kerhotoimintaa kohtaan on toiminnan onnistumisen perusedellytys. Sen ja hyvin toteutetun, laadukkaan kerhotoiminnan tulisi luoda joukko-osaston sisälle liikuntamyönteinen ilmapiiri.

Kerhoja pyörittävät varusmiestoimijat tarvitsevat jatkuvasti kannustusta sekä niin henkistä kuin aineellistakin tukea.

Hanketyöryhmä: Kaikki hankkeen aikana tavatut joukko-osastojen komentajat ovat ilmaisseet myönteisen asenteensa ja tukensa VLK-toiminnalle. Komentajatason myönteinen asenne tulisi viestittää ainakin kaikille niille henkilökuntaan kuuluville, jotka ovat säännöllisesti kosketuksissa varusmiesten kanssa tai osallistuvat muuten toimintaedellytysten ylläpitoon.

SotUL:n ja sen jäsenseurojen tulee huolehtia joukko-osastojen komentajien ja muun VLK-toimintaa tukevan henkilöstön ajan tasalla pitämisestä, erityisesti toiminnassa tapahtuvista muutoksista ja kehittämistoimenpiteistä.

4.2 Varusmiestoimijoiden ja henkilökunnan välinen yhteistyö

VLK-toiminta sisältää runsaasti osa-alueita, joiden suunnitteluun ja toteuttamiseen ei varusmiestoimijoilla yksin ole käytännön edellytyksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi liikuntapaikkojen järjestäminen, liikuntavälinehankinnat, tarvittavien kuljetusten järjestäminen, palkitsemis- ja kannustin järjestelmien luominen, kerho-ohjaajien rekrytointi ja koulutus, toiminnan jatkuvuuden turvaaminen, toiminnan ohjeistaminen ja motivointi.

Näin ollen varusmiestoimijoiden ja henkilökunnan välinen yhteistyö on ratkaiseva kerhotoiminnan onnistumisen edellytys.

Yhteistyön laajuudessa, tasossa ja toimintamalleissa on erittäin suuria eroja joukko-osastojen välillä. Useissa joukko-osastoissa yhteistyö perustuu varusmiestoimijoiden aktiivisuuteen ja yhteydenpitoon.

Yhteistyön toteutuksessa on erotettavissa ainakin seuraavia toimintamalleja:

1. Useissa joukko-osastoissa joku tai jotkut asialle ”syttyneet” henkilökuntaan kuuluvat ovat ottaneet aktiivisen roolin kerhotoiminnan koordinoijana, ohjaajana ja toiminnan tukijana. Yhteistyö varusmiestoimijoiden kanssa on säännöllistä ja tiivistä.

Osassa näitä joukko-osastoja vapaa-ajan liikunnan ohjaus on sisällytetty henkilön tehtäväkuvaukseen tai se on mainittu hänen tavoitteissaan. Menettelyn on koettu parantavan ko. henkilöiden toimintamahdollisuuksia ja -motivaatiota huomattavasti.

2. Osassa joukko-osastoja liikuntasektorin henkilöstö luo toimintaedellytyksiä oman tehtävänsä puitteissa hankkimalla liikuntavälineitä ja tarvittaessa auttamalla varusmiestoimijoita liikuntapaikkojen käyttöasioissa. Päävastuu yhteistyön toteutumisesta on aktiivisilla varusmiehillä.

Yhteydenpito on tapauskohtaista ja epäsäännöllistä. Kerhotoiminnassa ilmenee pieniä toimintaa vaikeuttavia ongelmia, jotka olisivat helposti ratkaistavissa tiiviimmällä yhteistyöllä.

3. Joissakin joukko-osastoissa vastuu VLK-toiminnasta on lähes yksinomaan varusmiestoimijoilla, pääsääntöisesti VMTK:n toimihenkilöillä. Joukko-osaston johto, liikuntasektori ja varusmiesten välittömät esimiehet suhtautuvat myönteisesti järjestettyyn toimintaan. Muu henkilöstö ei tunne juurikaan toimintaa, eikä osallistu sen tukemiseen. Malli aiheuttaa tarpeetonta tiedonkulun vaikeutta ja epäselvyyksiä toimintatavoissa, eikä mahdollista olemassa olevien resurssien täysipainoista hyödyntämistä.

Hanketyöryhmä: Menestyksellistä, joukko-osaston ja harrastajien kannalta hyödyllistä VLK-toimintaa ei voida toteuttaa ilman henkilökunnan ja varusmiestoimijoiden toimivaa yhteistyötä. Kaikkiin joukko-osastoihin tulisi nimetä toiminnan ohjauksesta vastaavia henkilökuntaan kuuluvia, joiden tehtäväkuvaukseen tai tavoitteisiin tehtävä sisällytettäisiin. Erityisesti liikuntakasvatusupseereiden sitouttaminen myös varusmiesten vapaa-ajan liikunnan tukemiseen katsottiin tärkeäksi.

Yhden aktiivisen ja tehokkaan henkilön varaan rakentuva toimintamalli on todettu hyvin haavoittuvaksi. Hänen poistuessaan jostakin syystä kuvioista on usein seurauksena, että hyvin toiminut VLK-kerhotoiminta romahtaa sen seurauksena hyvin lyhyessä ajassa.

Joukko-osastoihin tulisi luoda toimintamalli, jossa toimintaa ohjaava henkilökunta ja kulloisetkin varusmiestoimijat tapaisivat säännöllisin väliajoin toisensa. Menettelyllä vähennettäisiin turhien ongelmien syntymistä ja pystyttäisiin ratkomaan jo mahdollisesti syntyneet ongelmat. Erityisesti

yhteistyön tarve korostuu kerho-ohjaajien rekrytoinnissa ja jatkuvuuden varmistamisessa varusmiestoimijoiden vaihtuessa.

Tietoa VLK-toiminnasta positiivisine vaikutuksineen tulisi levittää joukko-osaston koko henkilöstölle.

4.3. Kerhotoiminnan näkyvyys ja tunnettuus

Varusmiehet saavat tietoa kerhotoiminnasta VMTK:n alokasoppitunneilla, henkilökunnan pitämällä liikunnan teoriatunneilla, kerho-ohjaajilta, kerhoissa kävijöiltä, VMTK:n yksikkövastaavilta ja kussakin paikassa käytössä olevien tiedotuskanavien (ilmoitustaulut, liikuntapaikat, info-TV:t, julisteet, tupakansiot, pöytätelineet, iltavahvuuslaskennat) kautta. Olisi hyvä, jos jo kutsuntatilaisuuksissa ja viimeistään etukäteen lähetettävässä alokasinfossa informoitaisiin vapaa-ajan liikuntatarjonnasta ja -mahdollisuuksista.

Henkilökunnasta varusmiesten kanssa perusyksiköissä työskentelevät, liikuntasektorin henkilöstö, VMTK:n ohjaajat ja joukko-osastojen johto tietää VLK-toiminnasta ja tuntee pääpiirtein sen periaatteet ja tavoitteet.

Muissa tehtävissä työskentelevä henkilöstö ei yleensä tunne toimintaa.

Hanketyöryhmä: VLK-toiminnan tunnettuus ja näkyvyys ovat parantuneet huomattavasti hankkeen toimenpiteiden seurauksena. Asiaan täytyy kuitenkin kiinnittää koko ajan huomiota varusmiesten sekä osittain heitä kouluttavan henkilökunnankin vaihtuessa varsin nopeaan tahtiin. Tähän tarvitaan sekä varusmiesten että henkilökunnan toimenpiteitä.

Eri joukko-osastoissa on paljon hyviksi koettuja keinoja asian hoitamiseksi. Jatkossakin on tarpeen huolehtia siitä, että hyvät käytännöt välittyvät myös muiden joukko-osastojen tietoon ja työkaluiksi. Yksi käyttökelpoinen kanava on SotUL:n järjestämät VLK-johtajakoulutustilaisuudet.

4.4. Innostuneet, motivoituneet ja aktiiviset kerho-ohjaajat

VLK-kerhojen sisällön suunnittelusta, organisoinnista ja ohjaamisesta vastaavat kerho-ohjaajat. Heidän tehtävänsä antama panos ratkaisee kerhojen toimivuuden ja laadukkuuden.

Hankkeen kestäessä on todettu olevan useita erilaisia malleja ratkaista ohjaajakysymys. Näitä ovat mm:

1. Valittuihin kerholajeihin nimetään yksi vastuullinen ohjaaja ja 1-2 muuta ohjaajaa

2. Kyseisen päivän kerholaji sovitaan joko edellisenä iltana tai saman päivän aamuna. Ilmoittautuneiden joukosta joku ryhmänjohtajista (vast.) toimii kerhon ohjaajana.
3. Joukko-osastoon on muodostettu muutaman kerho-ohjaajan ”ohjaajapankki”, jonka jäsenet ohjaavat useita eri kerholajeja. VMTK:n toimihenkilöt ”paikkaavat” jos ohjaajaa ei sille päivälle löydy ennalta nimetyistä.
4. Osa kerholiikunnasta tapahtuu omatoimisesti ilman, että paikalla on ohjaajaa (VLK-lenkki, kuntosalii). Ennalta määrätyt, pääosin johtajakoulutuksen saaneet varusmiesvastaavat tai liikuntapaikkojen vahtimestarit varmentavat suoritukset

Valtaosa kerho-ohjaajista löytyy ryhmänjohtajakoulutuksen saaneista varusmiehistä. Myös muita, pääasiassa eri liikuntalajien aktiiviharrastajia ja siviilissä ohjaajina tai valmentajina toimineita on toiminut kerho-ohjaajina. Myös varuskunnan ulkopuolisia tahoja ja henkilökuntaa on toiminut tehtävässä. Yleisesti ottaen kerho-ohjaajien löytämistä ei ole koettu ongelmaksi.

Kerho-ohjaajien rekrytointi tapahtuu pääsääntöisesti varusmiestoimijoiden toimesta kerhotapahtumien yhteydessä tai aliupseerikurssien loppupuolella. Pääkoordinaattorina toimii yleensä joku VMTK:n toimihenkilöistä tai tehtävään erikseen valittu VLK-vastaava. Henkilökunta osallistuu rekrytointiin siinä vaiheessa, kun ohjaajat on saatu valittua ja he ottavat tehtävän vastaan. Osassa joukko-osastoja ohjaajien tehtävät on määritelty asiaa koskevassa ohjeistuksessa.

Uudet VLK-koordinaattorit (VLK-vastaavat), osa kerho-ohjaajista ja henkilökuntaan kuuluvat tukihenkilöt koulutetaan saapumiserittäin SotUL:n järjestämässä VLK-johtajakoulutustilaisuuksissa (8 / vuosi). Lopuille valituille ohjaajille järjestetään muutamassa joukko-osastossa ohjaajakoulutusta joukko-osaston sisäisenä toimintana tai erillisenä tilaisuutena varuskunnan ulkopuolella.

Hanketyöryhmä: Innostuneet, motivoituneet ja aktiiviset kerho-ohjaajat ovat laadukkaan kerhotoiminnan ydinryhmä. Heidän rekrytointiinsa, motivointiin, opastukseen ja kannustamiseen, sekä toimintaedellytysten ylläpitoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tähänkin päästään henkilökunnan ja varusmiesten yhteistyöllä.

4.5. Kerhotoiminnan laajuus

Hankkeen myötä ja sen tuloksena VLK-toiminta kattaa kaikki varusmiehiä kouluttavat joukko-osastot. Sekä harrastettujen kerholajien että kerhosuoritusten määrä ovat kasvaneet hankkeen aikana.

Joukko-osastokohtaiseen toteutettujen kerhojen lukumäärään vaikuttavat oleellisesti palveluksessa kulloinkin olevien varusmiesten määrä ja käytettävissä olevat liikuntapaikat. Tästä johtuen kerholajien määrä vaihtelee huomattavasti joukko-osastojen välillä.

Kerholajit valikoituvat pääasiassa aikaisempien toteutuneiden kerhojen innostamana, harrastekyselyjen tuloksena, järjestettyjen teemailtojen tuloksena tai jonkin ”porukan” ideoimana käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Hanketyöryhmä: Onnistuneen kerhotoiminnan edellytyksenä on, että kerhoja järjestetään varusmiehiä kiinnostavissa lajeissa. Kerhotoiminta on räätälöitävä kunkin joukko-osaston omaan toimintaympäristöön sopivaksi. Tällöin tulee ottaa huomioon varuskunnan omat liikuntamahdollisuudet, lähiympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja joukko-osaston toimintakalenteri (koulutusrytmi). Tämäkin vaatii henkilökunnan ja varusmiesten yhteistyötä.

4.6. Toiminnan jatkuvuuden turvaaminen

VLK-toiminnan yhdeksi haastavimmista tehtävistä on osoittautunut ikäluokkien vaihtumisen yhteydessä syntyvien toiminnan katkosten estäminen. Haastetta lisää myös varusmiesten lyhentyneet palvelusajat, josta johtuen toimijoiden päällekkäinen toiminta-aika on entisestään lyhentynyt.

Hanketyöryhmä: Joukko-osastoissa, joissa on kerhotoiminnan kannalta katsottuna koko ajan riittävästi varusmiehiä, on asia helpommin hoidettavissa. Tällöin pystytään siirtämään tietoa uusille toimijoille hyödyntämällä yhdeksän kuukautta palvelevia varusmiehiä ja järjestämällä henkilökunnan tukemia ”testamenttipalavereja”.

Niissä joukko-osastoissa, joissa lähes kaikki varusmiehet vaihtuvat kerralla, on henkilökunnan aktiivinen rooli ratkaisevassa osassa. Heillä on siinä tilanteessa ainoana tietoa kerhotoiminnan edellytyksistä ja joukko-osaston toteutusmallista.

Kaikissa tapauksissa kulloistenkin vastuutoimijoiden olisi syytä laatia kirjallinen dokumentti toiminta-ajaltaan, ja saattaa se seuraajiansa tietoon.

Informaatio olemassa olevista liikuntamahdollisuuksista ja ohjeistuksesta on saatettava palvelukseen astuneiden varusmiesten tietoon mahdollisimman pian. Uusien ohjaajien rekrytointi on aloitettava riittävän ajoissa.

4.7. Toiminnan tarkoituksenmukainen organisointi

VLK-toiminnan organisointi sisältää selkeän työnjaon eri toimijoiden kesken, tarvittavan ohjeistuksen, sekä joukko-osaston olosuhteisiin ja sen muuhun toimintakokonaisuuteen soveltuvan toimintamallin. Hankkeen kestäessä erottui useita eri tapoja organisoida toiminta.

Pääperiaate on, että joukko-osasto (henkilökunta) luo toimintaedellytykset ja varusmiestoimijat vastaavat kerhotoiminnan käytännön suunnittelusta ja toteutuksesta.

Osassa joukko-osastoja VLK-toimintaa ohjaa yksi henkilökuntaan kuuluva, jonka tehtäväkuvaukseen tai vuosittaisiin tavoitteisiin toiminta on sisällytetty. Tehtävää hoitaa usein liikuntakasvatusupseeri, VMTK:n ohjaaja tai erikseen tehtävään nimetty asiasta kiinnostunut.

Käytännön kerhotoiminnan suunnittelu ja organisointi on VMTK:n jonkun toimihenkilön vastuulla niissä joukko-osastoissa, joissa on useampi päätoiminen toimihenkilö. Muissa tehtävää hoitaa siihen nimetty VLK-vastaava yhdessä kerho-ohjaajien kanssa.

Useassa paikassa toiminta on voimakkaasti VMTK-vetoista. Henkilökunta tukee toimintaa tarvittaessa ja pyydettyäessä.

Varusmiestoimijoiden ja henkilökunnan välinen tehtäväjako on useimmiten "henkilökysymys". Joissakin joukko-osastoissa henkilökuntaan kuuluva ohjaaja/tutor on ottanut keskeisen roolin toiminnan ohjaajana. Usein toiminta perustuu kuitenkin varusmiesten aktiivisuuteen henkilökunnan antaessa tukensa tarvittaessa.

Hanketyöryhmä: Järkevän ja tuloksellisen VLK-kerhotoiminnan edellytyksenä on koko joukko-osastoa koskeva yhtenäinen, tarkoituksenmukainen ohjeistus. Kaikkien toimintaan jollakin tavalla osallistuvien tahojen tulee olla perillä ohjeistuksen sisällöstä.

Hanketyöryhmän ensimmäisten joukko-osastokäyntien seurauksena useiden joukko-osastojen VLK-toiminnassa on tapahtunut selkeää positiivista kehitystä. Niiden toiminta on tullut suunnitelmallisemmaksi, organisoidummaksi ja ohjeistetummaksi. Samalla kerhotoiminta on nivoutunut entistä tiiviimmin joukko-osaston muuhun toimintaan ja siihen on löydetty omiin olosuhteisiin sopiva "räätälöity" toimintatapa.

Koska kaikki joukko-osastot ovat liikuntapaikkaolosuhteitten, kokonsa, ja koulutussisältönsä osalta erilaisia, ei yhden toimivan, koko maan kattavan toimintamallin luominen ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista.

Muutamassa joukko-osastossa VLK-toiminta hakee vielä paikkaansa varusmiesten liikuntakoulutuksen kokonaisuudessa. Toiminnan organisoinnissa ja toteuttamismallissa sekä palvelus-, ja vapaa-ajan liikunnan yhteensovittamisessa on vielä pohdittavaa ja kehitettävää.

5. Hankkeen toteutuminen

Hanke on toteutettu hyväksytyin hankesuunnitelman mukaisesti. Se on monessa suhteessa jopa ylittänyt asetetut tavoitteet.

Hankesuunnitelmassa mainittujen tavoitteiden lisäksi on luotu kokonaiskuva joukko-osastojen VLK-toiminnan nykytilanteesta, vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Joukko-osastoille on hankkeen toimenpitein välitetty runsaasti jo toimiviksi osoittautuneita hyviä toimintamalleja. Jokaiseen joukko-osastoon on jaettu myös liikuntavälinemateriaalia (FastScoop-, salibandy-, ja ultimatevälineet sekä VLK-vaatemateriaalia).

Sotilasurheiluliiton julkaisema Sotilasurheilulehti julkaisi hankkeesta ja varusmiesten liikuntakerhotoiminnasta kertovia juttuja jokaisessa numerossaan. Jokaisessa lehden numerossa julkaistussa Patrian ilmoituksessa oli maininta hankkeesta.

Ulkoisella viestinnällään hanke pyrki tekemään hanketta tunnetuksi sekä edistämään sen tukijana toimineen Patrian myönteistä julkisuuskuva yhteiskunnallisesti vastuullisena toimijana.

Yleinen VLK-tietoisuus ja julkisuus lisääntyivät hankkeen aikana merkittävästi myös varuskuntien ulkopuolella. Eri joukko-osastojen lähialueiden paikallis-, ja maakuntalehdet ovat julkaisseet juttuja sekä "oman joukko-osaston" kerhotoiminnasta, että hanketyöryhmän edustajien vierailuista. Hanketta käsitteleviä artikkeleja on julkaistu 23 lehdessä, joista seitsemän on julkaissut useampia juttuja.

Joukko-osastot ovat sen sijaan uutisoineet hanketta melko vähän.

Hankkeen nimellä tehdyllä Google-haulla löytyi hankkeen päättyessä 449 osumaa, ja sanayhdistelmällä varusmiesten liikuntakerho 39900 osumaa. Facebookissa ollut sivu ei sen sijaan saavuttanut suosiota.

Hankkeelle luotiin sivut Sotilasurheiluliiton internetsivustoon.

Ylen Aamu-TV esitteli hanketta sekä varusmiesten liikuntakerhojen toimintaa 15 minuutin pituisessa ohjelmaosiossa 19.6.2013.

Patria esitteli hanketta vuosikertomuksessaan, nettisivuillaan ja lehti-ilmoituksissaan, sekä sidosryhmälehdessään.

Patria teetti heinäkuussa 2011 hankkeesta radiospotin ja jakoi sen paikallisradioille. Spotin esitti 17 paikallisradioasemaa.

Hankkeessa toteutettujen toimenpiteiden avulla on saatu selkeä kuva joukko-osastojen VLK-toiminnan tilanteesta hankkeen alkaessa (v. 2011), toiminnan kehittämisestä ja tilanteesta hankkeen päättyessä.

Hanketyöryhmän suorittamat joukko-osastokäynnit ovat osoittautuneet toimivaksi ja tehokkaaksi tavaksi vaikuttaa vallitsevaan tilanteeseen. Yhteistyössä joukko-osaston edustajien kanssa on löydetty keinoja toiminnan kehittämiseksi hankkeessa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Parasta antia ovat olleet ne perusteelliset keskustelut, joissa joukko-osaston johdon-, liikuntasektorin-, VMTK:n ohjaajien ja varusmiestoimijoiden kesken on pureuduttu joukko-osaston VLK-toiminnan yksityiskohtiin. Muutamiin tilaisuuksiin on osallistunut myös Varuskunnan Urheilijoiden edustaja, joukko-osaston tiedottaja ja paikallislehtien edustajia.

Oleellisen osan hankkeen toteutuksesta muodostivat SotUL:n järjestämät laadukkaat VLK-johtajakoulutustilaisuudet. Niiden jatkuminen ja järjestäminen liikunnallisesti innostavassa ympäristössä myös hankkeen päätyttyä koettiin erittäin tärkeäksi.

Joukko-osastoihin tehdyissä vierailutilaisuuksissa hanketyöryhmä on saanut ajankohtaista tietoa ja palautetta suoraan joukko-osastojen toimijoilta. Samalla on pystytty arvioimaan eri toimintamalleja yhdessä joukko-osastojen edustajien kanssa ja välittämään hyviksi koettuja käytäntöjä eteenpäin.

Yhteydenpito joukko-osastoihin sekä hankkeessa toteutetut kampanjat ovat toimineet onnistuneina toiminnan tehostajina.

6. Hankkeen vaikutukset

6.1 Vaikutukset joukko-osastojen toimintaan

Hankkeen aikana toteutuneiden toimenpiteiden seurauksena kaikissa varusmieskoulutusta antavissa joukko-osastoissa on nyt organisoitua, ohjeistettua VLK-kerhotoimintaa. Huomattavin positiivinen kehitys on tapahtunut niissä joukko-osastoissa, jotka aloittivat "nollatilanteesta". Kaikissa muissakin joukko-osastoissa toiminnassa on tapahtunut myönteistä kehitystä.

Hankkeessa toteutettujen toimenpiteiden seurauksena VLK-tietoisuus joukko-osastojen sisällä on selkeästi lisääntynyt. Kaikille palvelukseen astuneille

varusmiehille kerrotaan vapaa-ajan liikuntamahdollisuuksista ja joukko-osaston kerhotarjonnasta. Lähes kaikki palveluksessa olevat varusmiehet tietävät kerhotarjonnasta, ja reilusti yli puolet heistä osallistuu ainakin joskus järjestettyihin kerhotapahtumiin.

VLK-toiminnan toteuttamistavoissa on tapahtunut sekä valtakunnallisesti, että suurimpien joukko-osastojen sisällä selkeää yhdenmukaistumista.

Hankkeen kestäessä joukko-osastoille on välitetty runsaasti muissa joukko-osastoissa toimiviksi osoittautuneita käytäntöjä. Lisäksi hankkeen aikana on jaettu liikuntavälineitä, sekä annettu uusien lajien perusopetusta. Suoritettujen hankekäyntien yhteydessä käydyissä työskentelyssä on hyödynnetty hanketyöryhmän pitkäaikaista, koko maan kattavaa tietotaitoa.

Liikuntasuoritusten seuraamiseksi useimmissa joukko-osastoissa otettiin käyttöön hankkeen aikana tuotetut VLK-passit (liite 4). Passit seuraavat varusmiehen mukana myös hänen siirtyessään joukko-osastosta toiseen.

Lähes kaikissa joukko-osastoissa VLK-ohjaajina aktiivisesti toimineet varusmiehet saavat hankkeessa laaditun yhtenäisen työtodistuksen (liite 5), joka hyödyttää varusmiestä myös palveluksen päätyttyä reservissä.

Myös kannustinjärjestelmät ovat kehittyneet ja monipuolistuneet. Useimmissa joukko-osastoissa aktiivitoimijoita kannustetaan kuntoisuuslomien lisäksi vaatemateriaalilla, esinepalkinnoin ja stipendein.

Joukko-osaston ylin johto, liikuntasektorin edustajat ja varusmiesten parissa perusyksiköissä työskentelevät tuntevat toiminnan pääperiaatteet. Yhteistyö varusmiestoimijoiden ja henkilökunnan välillä on selvästi lisääntynyt. Uusia aktiivisesti toimivia henkilökuntaan kuuluvia tukihenkilöitä on tullut toimintaan mukaan.

Joukko-osastoissa on tiedostettu vapaa-ajan liikunnan ja järjestetyn kerhotoiminnan merkitys varusmiesten kunnon, vireyden ja motivaation ylläpitäjänä ja kohottajana. Sen merkitys tunnustetaan myös tärkeänä liikuntakoulutuskokonaisuuden tukijana ja monipuolistajana, sekä pysyvän liikuntakipinän jatkajana ja sytyttäjänä. Vapaa-ajan liikunnan merkitys tulee jatkossa entisestään kasvamaan palvelusliikunnan määrän vähetessä.

Toiminnan näkyvyys on parantunut. Hankkeessa tuotettu materiaali on parantanut näkyvyyttä ja kerhotoiminnan markkinoinnissa käytetään entistä monipuolisempia tiedotuskanavia.

Harrastettujen kerhojen määrä on lisääntynyt. Hankkeen alkaessa tiedossa oli 28 harrastettua kerholajia. Hankkeen kestäessä on harrastettu tai kokeiltu yhteensä 58 eri kerhoa (liite 2). Näin aikaisemmin liikuntaa harrastaneille on

tarjoutunut aiempaa paremmat mahdollisuudet jatkaa harrastustaan varusmiespalveluksen aikana.

Aikaisemmin liikuntaa harrastamattomille tai yksipuolisesti liikkuneille lisääntynyt kerholajivalikoima on antanut mahdollisuuden kokeilla useita, heille uusia liikuntatapoja ja näin saada alkusysäys pysyvän liikuntakipinän syntymiselle.

Useissa joukko-osastoissa on liikunnallisesti passiivisten varusmiesten aktivoimiseen kiinnitetty erityishuomiota kohdentamalla kerhotapahtumia juuri heille ja valitsemalla heitä kiinnostavia kerholajeja. Kerhotapahtumien markkinointia on tehostettu.

Järjestetyissä ja rekisteröidyissä kerhotapahtumissa toteutuneiden liikuntasuoritusten vuotuinen määrä on noussut hankkeen kestäessä palvelusaikojen lyhenemisestä ja joukko-osastojen lakkauttamisesta huolimatta 27,8 % (158 981 → 203 296) (Liite 3). Hankkeessa ja joukko-osastoissa tehdyillä kehittämistoimenpiteillä on ollut keskeinen vaikutus tapahtuneeseen positiiviseen kehitykseen.

Ilmoitettujen liikuntasuoritusten määrä ei anna täyttä kuvaa varusmiesten vapaa-ajan liikunnan määrästä. Kerhotapahtumien lisäksi varuskunnissa liikutaan paljon omaehtoisesti joko yksin tai kaveriporukoissa. Suurimmat seurantaongelmat liittyvät kuntosalien ja yksiköiden kuntonurkkausten käyttöön. Joukko-osastoissa on myös kohtuullisen paljon eri lajien kilpaurheilijoita, jotka liikkuvat vapaa-ajallaan omien seurojensa harjoituksissa. Nämä yhdessä lisäävät todellista suoritusten määrää joukko-osastosta riippuen arviolta noin 30 – 50 %.

6.2 Muita vaikutuksia

Edellä lueteltujen joukko-osaston toimintaan kohdistuneiden vaikutusten lisäksi Potkua liikuntaan -hankkeen myötä kautta linjan kehittyneellä VLK -kerhotoiminnalla on arvioitu olevan useita yhteiskunnallisestikin merkittäviä positiivisia vaikutuksia.

Huomattava määrä aikaisemmin liikuntaa joko vähän tai ei ollenkaan harrastaneista varusmiehistä on innostavan kerhotoiminnan avulla löytänyt liikuntakipinän, jolla on hyvät edellytykset jatkaa myös varusmiespalveluksen jälkeen.

Pysyvä liikunnallinen elämäntapa on yhteiskunnallisestikin katsottuna merkittävä asia. Yksilötasolla se edistää terveyttä ja auttaa hyvän toimintakyvyn säilyttämisessä. Yhteiskunnalle se edustaa entistä hyväkuntoisempia jäseniä ja pienentää välillisesti mm. terveydenhuollon

kustannusten nousupaineita ja pienentää syrjäytymisriskiä. Kerhoissa syntyneet sosiaaliset kontaktit lisäävät yhteenkuuluvuutta ja ehkäisevät palvelusaikaista joukosta syrjäytymistä.

Varusmiehet totesivat järjestetyn kerhotoiminnan tarjoavan mielekästä, itseään hyödyttävää tekemistä vapaa-ajalla ja auttavan jaksamaan paremmin myös palveluksessa.

Joukko-osastovierailujen aikana sivuttiin myös niiden varusmiesten palveluksen keskeyttämisprosenttia. Useissa joukko-osastoissa henkilökuntaan kuuluvat osallistujat arvioivat hyvin toteutetulla ja varusmiesten toiveita vastaavalla VLK-kerhotoiminnalla olevan keskeyttäneiden määrää vähentävää vaikutusta. Kahdessa joukko-osastossa varusmiesedustajat kertoivat tuntevansa palvelustovereita, jotka olivat harkinneet palveluksen keskeyttämistä, mutta osallistuttuaan muiden mukana liikuntakerhotapahtumiin peruneet aikomuksensa.

Kerhojen organisoinnissa ja ohjaajina toimivat varusmiehet saavat kerhotapahtumista myöhemminkin elämän eri tilanteissa hyödynnettävissä olevaa johtajakokemusta.

Myönteiseksi koetaan myös mahdollisuus jatkaa aikaisempaa liikuntaharrastustaan, löytää uusia liikuntatapoja, kohottaa kuntoaan ja saada myönteisiä uusia liikuntakokemuksia, sekä vaihtelua ja virkistystä ”palvelusarkeen”. Jokaisessa tapaamisessa todettiin mielekkään yhdessä liikkumisen lisäävän yhteisöllisyyttä ja parantavan yhteishenkeä.

7. Sotilasurheiluliitto ja VLK- toiminta

VLK– toiminta on Sotilasurheiluliiton tärkeä painopistealue.

Hanketyöryhmän käsityksen mukaan Sotilasurheiluliitolla on hyvät edellytykset jatkossakin vastata saapumiserittäin toteutettavista VLK-johtajakoulutus-tilaisuuksista mikäli sen resurssit siihen riittävät. Liitolla on mahdollisuus niiden avulla pitää itsensä ajan tasalla VLK-toiminnan kulloisestakin tilanteesta, koota joukko-osastojen hyviä käytäntöjä ja jakaa niitä edelleen, sekä tehdä tarvittavaa toiminnan kehittämistyötä.

Kaikki hanketyöryhmän edustajien joukko-osastovierailuilla tapaamat osanottajat toivoivat Sotilasurheiluliiton toimivan jatkossakin tilaisuuksien järjestäjänä.

Mikäli jatkossa syntyy tarvetta Potkua liikuntaan -hankkeen kaltaisille projekteille, tulee ne toteuttaa Sotilasurheiluliiton, Puolustusvoimien ja mahdollisen jonkin ulkopuolisen tahon yhteistyönä. Sotilasurheiluliiton omilla resursseilla ei saada aikaan riittävän vaikuttavia toimenpiteitä.

8. Yhteenveto

Potkua liikuntaan -hanke osoittautui erittäin tarpeelliseksi. Hankkeessa asetettujen tavoitteiden toteutumisen lisäksi saatiin runsaasti sellaista tietoa joukko-osastojen VLK-toiminnasta, jota voidaan hyödyntää sen edelleen kehittämiseksi. Joukko-osastot ilmaisivat joka paikassa tyytyväisyytensä hankkeen toteutukseen.

Hanketyöryhmä:

Laadukas, joukko-osastoa ja yksilöä hyödyttävä VLK-toiminta on mahdollista vain siten, että siitä muodostuu selkeästi yksi tärkeäksi koettu osa joukko-osaston toiminnan kokonaisuudessa. Se vaatii onnistuakseen joukko-osaston johdon ja varusmiesten kanssa toimivan henkilöstön tuen.

Käytännön organisoinnista ja toteutuksesta vastaavat joukko-osastojen varusmiestoimikunnat. Niiden rooli on keskeinen laadukkaan kerhotoiminnan toteutuksessa. Kun niiden toimintaedellytyksiä määritetään, tulee jatkossa ottaa huomioon myös VLK-kerhotoiminta.

Toimintaedellytyksistä ja jatkuvuudesta on huolehdittava varusmiestoimijoiden ja henkilökunnan yhteistyöllä, ja toteutus on räätälöitävä joukko-osaston muuhun toimintaan luontevasti soveltuvaksi. Toteutettava puolustusvoimauudistus ja varusmiesten lyhentynyt palvelusaika lisäävät vielä haasteita.

Kaikkien joukko-osastojen johto on ilmaissut pitävänsä vapaa-ajalla tapahtuvaa vapaaehtoista VLK-kerhotoimintaa tärkeänä niin joukko-osaston kuin yhteiskunnallisenkin merkityksen kannalta katsottuna.

Hanketyöryhmä kiittää kaikkia hankkeen toteuttamiseen osallistuneita erinomaisesta yhteistyöstä. Erityiskiitoksen osoitamme joukko-osastoille niiden ansiokkaasta panoksesta VLK-toiminnan kehittämistyössä, sekä Patrialle sen Potkua liikuntaan -hankkeelle osoittamasta merkittävästä tuesta.

Potkua liikuntaan hanketyöryhmä:

Pertti Mörö, pj, Risto Korhonen, Santeri Martikainen, Keijo Suomalainen,
Jari Tepponen

- Liitteet:
- Liite 1: Hyväksytty hankesuunnitelma
 - Liite 2: VLK- kerhoissa harrastetut lajit
 - Liite 3: Kontrolloitujen liikuntasuoritusten määrän kehittyminen
 - Liite 4: VLK -passi
 - Liite 5: Työtodistus pohja
 - Liite 6: Hankkeen talouden toteutuminen

Hankesuunnitelma

POTKUA VARUSMIESTEN LIIKUNTAKERHOTOIMINTAAN - HANKE

Hankkeen toteuttaja

Suomen Sotilasurheiluliitto ry (SotUL) yhteistyössä Patria Oyj:n, puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kanssa.

Hankkeen toteuttamisajankohta

Hanke toteutetaan ajalla 1.1.2011 - 31.12.2013 siten, että hankkeen toimenpiteet kohdistuvat kaikkiin ko. ajalla palveluksessa oleviin varusmiehiin.

Mahdollisista hankkeen jatkotoimenpiteistä sovitaan erikseen.

Hankkeen tausta

SotUL on vuonna 1968 perustettu valtakunnallinen liikuntajärjestö. Liitto on Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n jäsenjärjestö. Liiton toiminta on liikuntalain säännösten mukaista.

SotUL tuottaa puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen palveluksessa oleville varusmiehille ja palkatulle henkilöstölle perheenjäsenineen vapaa-ajan liikuntapalveluja. SotUL:n toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja reilun pelin henkeen.

SotUL:n toiminnan pääkohdealue on varusmiesten liikuntakerhotoiminta (VLK). Toiminta on alkanut vuonna 1986. SotUL on kouluttanut vuosittain jokaisesta saapumiserästä VLK-toimintaan varusmiesohjaajia. Nykyään koulutustilaisuuksia järjestetään kahdeksan kappaletta vuodessa. Vuosittain koulutukseen osallistuu 170 varusmiestä ja 30 henkilökuntaan kuuluvaa tukihenkilöä.

VLK-toiminnan avulla varusmiehille tarjoutuu mahdollisuus jatkaa liikuntaharrastustaan, tutustua uusiin liikuntamuotoihin, osallistua järjestettyyn liikuntakerhotoimintaan, oppia uusia, siviilissäkin käyttökelpoisia taitoja. Oikein toteutettuna toiminta madaltaa kynnystä lähteä liikkumaan ja synnyttää pysyvän liikuntaharrastuskipinän.

Hankkeen tarve

Tutkimusten mukaan varusmiespalvelukseen astuvien nuorten kunto on laskenut viime vuosina. VLK-toiminnan myötä saatu palaute on samansuuntainen. SotUL:lla on varsin selkeä kuva VLK-toiminnan tilanteesta yleisesti sekä eri varuskuntien toiminnallisesta tasosta.

Ilmavoimien Teknillisessä Koulussa vuosina 2003 - 2004 toteutetun VLK-projektin tulokset osoittavat kiistattomasti, että hyvin toteutetulla, paikallisiin olosuhteisiin räätälöidyllä VLK-toiminnalla voidaan merkittävästi vaikuttaa varusmiesten liikunta-aktiivisuuteen ja pysyvän harrastuksen syntymiseen.

VLK-toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja kattavuuden parantamiseksi SotUL on päättänyt käynnistää toiminnan tehostamishankkeen. SotUL:n omat resurssit eivät ole riittävät hankkeen toteuttamiseen, joten hanke toteutetaan yhteistyössä Patria Oyj:n, puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen kanssa.

Hankkeen tuloksena SotUL pystyy parantamaan VLK-toimintansa tasoa niin, että toiminta tavoittaa kaikki kulloinkin palveluksessa olevat varusmiehet.

Patria saa myönteistä julkisuutta varusmiesten liikunnan edistäjänä ja voi markkinoida itseään mielenkiintoisena ja potentiaalisena työyhteisönä.

Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos saavat entistä motivoituneempia ja hyväkuntoisempia varusmiehiä sekä aktiivisesti liikkuvia reserviläisiä.

Hankkeella edistetään varusmiesten palvelusmotivaatiota, sosiaalista kanssakäymistä ja viihtyvyyttä.

Hankkeen kohderyhmät

Pääkohderyhmän muodostavat hankkeen aikana puolustusvoimien joukko-osastoissa ja Rajavartiolaitoksessa palvelevat varusmiehet.

Toimintaedellytysten kehittämisen osalta toimenpiteitä kohdistetaan myös henkilökuntaan ja paikallisiin varuskunnan urheiluseuroihin (VU).

Hankkeen toimenpiteissä huomioidaan Patrian näkyvyys niin yksittäisten varusmiesten-, paikallistason-, kuin valtakunnallisenkin tason osalta.

Hanke kattaa kaikki Suomen varusmieskoulutusta antavat joukko-osastot.

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen toimenpiteiden avulla pyritään seuraaviin tavoitteisiin:

- Kaikkiin varusmieskoulutusta antaviin joukko-osastoihin luodaan paikallisiin olosuhteisiin räätälöity VLK-toimintamalli. Apuna käytetään jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä, joita sovelletaan paikkakuntaakohtaisesti.
- Hankkeen konsulttiapuna toimii SotUL:n hallituksen nimeämä hanketyöryhmä.
- Kaikki hankkeen aikana palveluksessa olevat varusmiehet saavat tehostetusti tietoa VLK-toiminnasta. Järjestettävän toiminnan avulla heille

tarjoutuu mahdollisuus osallistua virikkeelliseen, monipuoliseen ja hyvin organisoituun VLK-toimintaan.

- VLK-toiminnan ja palvelusliikunnan yhteistuloksena varusmiesten kunto ja liikunta-aktiivisuus paranevat. Mahdollisimman moni varusmies löytää itseään kiinnostavia liikuntamuotoja ja saa näin perustan pysyvän liikuntaharrastuksen syntymiselle.
- Patria saa myönteistä julkisuutta varusmiesten liikunnan edistäjänä, sekä varusmiehiä kiinnostavana mahdollisena työyhteisönä.

Hankkeen toteuttamisperiaatteita

Hankkeen painopiste on VLK-toiminnan kehittämisessä sekä myönteisen julkisuuden hankkimisessa.

Hanke toteutetaan seurakonsultoinnin periaatteita noudattaen niin, että kunkin joukko-osaston nykyinen toiminta selvitetään, toiminnan kehittämisestä laaditaan suunnitelma sekä kehittämistoimet aloitetaan. Kehittämisessä hyödynnetään varusmiestoimikuntien toiminnan vahvuudet.

Hankkeen tunnetuksi tekemiseksi järjestetään valtakunnallisia ja paikallisia informaatiotilaisuuksia. Hankkeen käynnistämisestä järjestetään valtakunnallinen julkistamistilaisuus, jossa ovat esittelijöinä SotUL:n, Patrian, puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen edustajat.

Hanketta koskevassa tiedottamisessa ja markkinoinnissa (julistet, esitteet, varusteet), käytetään yhdessä hyväksytyä hankelogo. Tiedotusmateriaalia tuodaan aktiivisesti esille etenkin paikallistasolla järjestettävissä tapahtumissa.

Hankkeen käytännön toimenpiteiden toteuttamisesta vastaa SotUL:n nimeämä hanketyöryhmä. Hankkeen etenemistä ohjaa SotUL:n hallitus.

Kaikessa toiminnassa pyritään mahdollisimman luontevaan toteutusmalliin joukko-osastojen, SotUL:n ja Patrian toimintatavat huomioiden.

Hankkeen toimenpiteet ja aikataulu

Hanketyöryhmä laatii hanketta koskevat suunnitelmat vuoden 2010 syyskuun loppuun mennessä.

SotUL:n johto informoi hankkeesta joukko-osastoja sekä sopii käynnistämistilaisuuksien ajankohdat vuoden 2010 loppuun mennessä.

Hanketyöryhmä suunnittelee ja hankkii hankkeen toteuttamisessa tarvittavan materiaalin vuoden 2010 kesäkuun - joulukuun aikana.

Hanketyöryhmä järjestää hankkeen valtakunnallisen julkistamistilaisuuden vuoden 2010 lokakuun alussa.

Hanketyöryhmä järjestää hankkeen paikalliset käynnistämistilaisuudet (25 kpl) joukko-osastoissa vuoden 2011 tammikuun - kesäkuun aikana. Tilaisuuksissa päivitetään VLK-toiminnan nykytilanne, räätälöidään paikkakuntaakohtainen toimintamalli, sekä sovitaan käytännön kehittämistoimenpiteiden käynnistämisestä.

SotUL:n koulutusvaliokunta järjestää hankkeen aikana nykymuotoisen VLK-toiminnan alueelliset koulutustilaisuudet (24 kpl) vuosittain tammi- ja heinäkuussa.

Hanketyöryhmä seuraa hankkeen toteutumista koko sen keston ajan. Hanketyöryhmä arvioi VLK-toiminnan kehittymistä kerhoissa harrastettujen lajien, kerhotapahtumien lukumäärän sekä osallistujamäärien avulla.

SotUL:n koulutusvaliokunta kokoaa tiedot puolivuositain kesäkuun ja joulukuun loppuun mennessä. Tulokset analysoidaan heinäkuun ja tammikuun VLK-koulutustilaisuuksissa.

Hanketyöryhmä tiedottaa hankkeen etenemisestä ja tuloksista SotUL:n hallitukselle, Patria Oyj:lle, puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle. SotUL:n johto viestii hankkeen tulokset joukko-osastoille.

Palkitseminen

SotUL:n hallitus nimeää vuosittain hanketyöryhmän esityksestä kehittyneimmän VLK-toiminnan. Nimetty toiminta palkitaan Patria Oyj:n lahjoittamalla palkinnolla puolustusvoimien liikuntavuoden avajaistilaisuudessa.

Joukko-osastot hoitavat paikallistason palkitsemiset SotUL:n hankkimilla palkinnoilla.

Hankkeen kustannusarvio ja rahoitus

Hankkeen kokonaiskustannuksiksi arvioidaan 170 000 euroa, josta SotUL:n osuus on 85 000 euroa ja Patria Oyj:n osuus 85 000 euroa.

Puolustusvoimat tukee hanketta luovuttamalla veloitusetta VLK-toiminnan käyttöön liikuntatiloja ja -välineitä. Puolustusvoimien tuki perustuu puolustusvoimien ja SotUL:n välillä 1.7.2008 solmittuun yhteistoimintasopimukseen.

Kustannusten jakautuminen

Nykyisen VLK-toiminnan ylläpitäminen (SotUL)	70000 euroa
--	-------------

Hankkeen suunnittelu	4500	euroa
Hankkeen hallinnointi	15000	euroa
Materiaali	12300	euroa
Seurakonsultointi	41600	euroa
VLK-tapahtumat	22000	euroa
Palkitsemiset	1500	euroa
Viestintä	3100	euroa
Yhteensä	170000	euroa

HANKKEEN AIKANA KIRJATUT VLK- KERHOT

Liite 2

Aerobic	Uinti	Kuntoliikuntakerho
Dodgeball	Tennis	Paintball
Esterata	Väistöpallo	Rugby
Forever	Fast Scoop	Crossfit
Frisbiegolf	Zumba	Ultimate
Hiihto	Kaukalopallo	Hankijalkapallo
Jalkapallo	Beachwolley	Rantakuntoon -kerho
Futsal	Kuntopiiri	Naisten kerho
Jääkiekko	Keilaus	Lajeja yhteensä 58
Kamppailu	Sotilaspenkkipunnerrus	
Kinball	Ennätystehdas	Lisäksi järjestetyissä teemailloissa on
Koripallo	FastScoop	tutustuttu: Maastopyöräilyyn,
Kravmaga	Vesipallo	Purjehdukseen, Parcouriin ja Urheiluopis-
Laitesukellus	Vaihtuvat lajit	tojen opiskelijoiden pitämiin liikuntatapah-
Lenkkeily	Polttopallo	tumiin.
Lentopallo	Breakdancse	
Lukkopaini	Ilma-aseammunta	
Maastopyöräily	Terveysliikuntakerho	
Pesäpallo	Laskuvarjohyppy	
Punttisali	Personal Training-ohjaus	
Salibandy	Seinäkiipeily	
Seinäkiipeily	Kuskikerho	
Skating	Noptelammunta	
Sulkapallo	Sotilaspaini	
Suunnistus	Lumisähly	

TOTEUTUNUT KERHOTOIMINTA 1.1.2011-31.12.2013

Liite 3

Joukko-osasto	Paikkakunta	2011	2012	2013
Hämeen Rykmentti	Lahti	2500	1150	126
Ilmasotakoulu	Tikkakoski	3383	4018	7152
Ilmavoimien Teknillinen Koulu	Halli	4204	4068	1617
Jääkäriprikaati	Sodankylä	1946	2976	5487
Kaartin Jääkärirykmentti	Santahamina	15000	14107	14064
Kainuun prikaati	Kajaani	11627	22530	9485
Karjalan Lennosto	Rissala	1047	2990	3543
Karjalan prikaati	Vekaranjärvi	25819	20463	18370
Lapin Ilmatorjuntarykmentti	Rovaniemi	7699	7441	8053
Lapin Lennosto	Rovaniemi	3384	2427	1480
Lentosotakoulu	Kauhava	4916	6925	3350
Maasotakoulu	Lappeenranta	1320	1028	1870
Panssari-prikaati	Parola	21682	22535	17821
Pioneerirykmentti	Keuruu	8999	12655	16529
Pohjois-Karjalan prikaati	Kontioranta	3035	6627	7044
Porin prikaati	Säkylä	1792	3774	11920
Reserviupseerikoulu	Hamina	811	2092	3040
Saaristomeren meripuolustusalue	Pansio	1548	4200	3716
Satakunnan Lennosto	Pirkkala	698	560	1147
Suomenlahden meripuolustusalue	Kirkonmaa	4812	3279	2906
Suomenlahden meripuolustusalue	Upinniemi	3942	8118	16214
Tykistö-prikaati	Niinisalo	19679	22429	21209
Utin Jääkärirykmentti	Utti	1796	1627	3371
Uudenmaan prikaati	Dragsvik	1805	7425	19529
Viestirykmentti	Riihimäki	2798	2852	2205
Pohjois-Karjalan Rajavartiosto	Onttola	2073	2497	2048
Suorituksia yhteensä		158981	190792	203296

Joidenkin joukko-osastojen kohdalla tilastoista puuttuvat edelleen ns. KL-lenkit, joiden osuus varusmiesten vapaa-ajan liikunnasta on huomattavan suuri. Edelleen joukko-osastojen tilastoista puuttuu kuntosalikäyntejä puutteellisen seurantajärjestelmän seurauksena, osasta kokonaan (mm. Kainuun prikaati). Tilastoihin on kelpuutettu vain johdetut kerhotapahtumat, joista saa VLK-merkinnän.

Omatoimista, kerhojen ulkopuolista vapaa-ajan liikuntaa ei ole edelleenkään huomioitu. Myös kilpaurheilijoiden harjoitusvapailta tekemät suoritukset puuttuvat tilastosta.

Joukko-osastokohtaisissa suoritusmäärissä vuoden 2013 osalta näkyy myös ILMAVOIMIEN TEKNILLISEN KOULUN, POHJOIS-KARJALAN PRIKAATIN ja Kirkonmaan linnakkeen lakkauttaminen.

Liikunta- PASSI

Passin haltija: _____

Joukko-osasto: _____

Yksikkö: _____

Nro	Pvm	Kerholaji	Varmennus
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			

Nro	Pvm	Kerholaji	Varmennus
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			

VLK-koordinaattorin (vast) varmennus:

___ / ___ 20___ allekirjoitus (leima)

Patria

- Tutustu VLK -tarjontaan.
- Ilmoittaudu kerhoon.
- Ole ajallaan paikalla oikeassa varustuksessa.
- Käyttäydy hyvin. Kannusta kaveria.
- Käytä liikuntavälineitä oikealla tavalla ja palauta ne aina paikalleen.
- Ohjaaja varmentaa passin merkinnät.
- Siirtyessäsi toiseen joukko-osastoon ota passi mukaasi ja tutustu uuden yksikkösi VLK -käytäntöön.
- Kun passi täyttyy, toimi joukko-osastosi ohjeiden mukaan.
- PIDÄ PASSI SIISTINÄ JA OTA SE AINA KERHOIHIN MUKAAN.
- HUKATTU PASSI = EI SUORITUKSIA.

TODISTUS

on toiminut ohjaajana varusmiesten liikuntakerhossa

-

vastuualueena

Varusmiesten liikuntakerho (VLK) on Suomen Sotilasurheiluliiton järjestämää kerhotoimintaa, jonka tarkoituksena on:

- Lisätä ja monipuolistaa varusmiesten liikuntaharrastusmahdollisuuksia
- Aktivoida virkistävällä ja hausalla tavalla passiivisesti liikuntaan suhtautuvia varusmiehiä
- Antaa varusmiehille mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää olemassa olevia ohjaa jaitoja liikuntaharjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa

Kerhotoiminta toteutetaan varusmiesten omilla ehdoilla ja heidän omatoimisuuteensa perustuen niissä liikuntalajeissa, jotka varusmiehiä kiinnostavat.

Ohjaaja vastaa kerhotoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta.

Toimintaa ohjaa henkilökuntaan kuuluva koordinaattori.

Joukko-osaston komentaja

VLK-koordinaattori

Liite 6

Suomen Sotilasurheiluliitto ry
Potkua liikuntaan- hanke
PL 25
00131 HELSINKI

POTKUA LIIKUNTAAN - HANKKEEN KULUT

Patria Oyj:n osuus

SotUL:n osuus

2010

Matkakulut	3.910,99
Majoituskulut	955,77
Materiaalihankinnat	7.838,80
Palkat	1.240,00
Sosiaalikulut	27,66
Yhteensä	13.973,22 €

2011

Palkat	14.380,00 €
Sosiaalikulut	303,17 "
Matkakorvaukset	14.245,80 "
Materiaalihankinnat	11.965,67 "
Majoituskulut	1.374,52 "
Yhteensä	42.269,16 €

2011

Matkakorvaukset	3.495,27 €
Majoituskulut	15.703,11 "
Yhteensä	19.198,38 €

2012

Palkat	6.960,00 €
Sosiaalikulut	84,38 "
Matkakorvaukset	6.294,96 "
Majoituskulut	151,90 "
Materiaalihankinnat	5.855,65 "
Yhteensä	19.346,89 €

2012

Matkakorvaukset	6.918,06 €
Majoituskulut	20.439,51 "
Fast Sscoop-välinesetit	17.785,80 "
Yhteensä	45.143,37 €

2013

Palkat	9.260,00 €
Sosiaalikulut	197,88 ”
Matkakorvaukset	16.255,31 ”
Majoituskulut	690,90 ”
Materiaalihankinnat	4.966,50 ”
<u>Yhteensä</u>	<u>31.370,59 €</u>

2013

Matkakorvaukset	5.244,50 €
Majoituskulut	19.604,98 ”
<u>Yhteensä</u>	<u>24.849,48 €</u>

Patria Oyj yht. 2011-2013**92.986,64 euroa****Sotilasurheiluliitto ry yht. 2010-2013****103.164,45 euroa****HANKEKULUT YHTEENSÄ 196.151,09 EUROA**